

ქონდეს, ამის გამო ტულის გუბერნატორის თანამდებობის აღმასრულებელმა მ. მ. სერგინმა ტულის სის პოლიციის ტერიტორიის თანამდებობის აღმასრულებელს წინადადება მისცა სახელი თვალ-ყური იქონიონ იმ სახელად, რომელსაც ტულის სისიდან გარის მზარხა და ქუთაისის გუბერნიაში მიერ გუბერნიის განსაკუთრებული ამსთანვე დადგალოთ პოლიციის მიხედვით და მითილებს, თვალ-ყურს ადევნონ და პასუხისმგებლობაში მისცენ ის ვაჭრები, რომლებიც განჯის გუბერნიიდან საქონელს მოიყვანენ გზით არა, ისე თვისი გზით მოიყვანებენ.

როგორც სოფ. ქვიშეთიდან გვევლინება, წელს იქით მხარეს საავარკობო ძლიერ ბევრი ხალხი წასულა, ასე რამ გასაქირავებელი სახლები აღარცა იშვიათია.

ტულისის ფოსტის ტერიტორიაზე ოლქის უფროსი უტონებია ტულისის გუბერნატორის თანამდებობის აღმასრულებლისთვის, რომ თუ რამ სხვა საშუალებას არ აღმოაჩნთ, შინაგან საქმეთა სამინისტროს სარეზერვუალის საფოსტო განყოფილებაში გაუქმებული პირის, რადგან განყოფილების მუშაობის სახარულია. ამისათვის ფოსტის ტერიტორიაზე გუბერნატორის თანამდებობის აღმასრულებელს განკარგულება მოახდინოს, რომ ფოსტის განყოფილება სხვა წესობაში იქნას გადატანილი და შეიქმნას 150 მან. მეტს არ იხილეს ფოსტა.

როგორც ხმა ისმის, განზრახვა თარბე აქვთ, საზოგადოებრივ საპედაგოგო კურსებში საკარგოდლის საექსპერიმენტო-საექსპლენსიო სკოლის მასწავლებლებისათვის ისე მოაწყონ, რომ როგორც იმართებოდეს საგანგებოდ გლობობისა და საპედაგოგო კურსები.

კავკასიის მეორე სამხრეთი კორპუსის უფროსი, ინფანტერიის გენერალ-ლეიტენანტი გ. გ. ხეხუანი საზღვარგარეთიდან ტულისს დაბრუნდა.

კავკასიის სამოქალაქო უწყების სამსახურად ნაწილის სამხარეთელთა იმ აქაიდ იმ საგნის ვარაუდწყობასა და შექმნებას შესდგომიან, რომ ტულისის ოლგის საბჭოს ინსტრუქტორი დიდათ სახეურწლო სკოლა გახსნან. ვისურვებთ, რომ ეს განზრახვა მალე შეწყვეტდეს, რომ, რადგანაც ეფრემი-ქალეის ჩვენთვის დიდად საჭირონი არიან, გასაკუთრებით: კი სოფლად.

ტულისის ხელოსანთა მოულოდნელ აცხადებს, რომ დღეს, 16 ივლისს, დღის 11 საათზე, ქალაქის საბჭოს დარბაზში ხელოსანთა დეპუტატების კრება მოხდება სარევიზიო კომისიის საბრძოლველად, თანაშადად გუბერნატორის განკარგულებაშია. უნდა განახილოთ სახელოსანთა გამოკების შემოსავლა-გადახდის ანგარიშები 1897 წლის 18 ნოემბრიდან ვიდრე 1900 წლის 1-ლი იანვრამდე.

ს. ს. სეიშეთა, წარსულს შაბათი, 8 ივლისს, ქვიშეთის სკოლის დარბაზში საექსპერიმენტო იყრა გამართული; გუთი, 15 ივლისს, იანის საფარის განყოფილებაში დიდებულნი იქნა მუშაობის სურათები კვლევის ტულისის ოლგის და დღეს, 16 ივლისს, საექსპერიმენტო აზრით ასეთივე წარმოდგენა იქნება გამართული სადგახაში.

ზარსკვესი, 14 ივლისს, ქალაქის გამგეობამ განხილა გამგეობის წევრის მ. ს. შუტკოვსის მისამართის შესახებ, რომ ქალაქის სახარებაში თანხის თანსუფასის უფლებად შექმნილ აქმის სასაქმეო 4% რენტის მოქმად 100 მან. დასრულებას და ამისთანვე, განსაკუთრებით მკვლად მოგვას ანგარიშს თანსუფასად, 8500 მანეთი აქმის გადასახადი სულსუბედ თანხად, რომლის სარგებლობა უნდა იმდროინდელ ქალაქის მკვლად მისწრაფებად დარბაზი ბაკუბი. გამგეობამ შეწყვიტა დასრულებული აქმის შესტკოვსის წინადადება და ამისთანვე დაგვალა მას, რომ შემდეგ, გამგეობის დაგეგმვად, ქალაქის თანსუფასად უფლებად განსაზღვრავს სოფელს სასაქმეო სარგებლობა ქალაქსუბედ.

ბათუმი. მთავრობისათვის, რომ ბათუმისა და ანთიანის ოლქის ქართველმა მკვლადანებამ ქართულად დაზარალებულნი, ამ ოლქის დროს ბათუმის ოლქის ქართველი მკვლადანები ნენთან ერთად სწავლასაც შეუდგნენ, დღეს ბათუმის სკოლაში 50-მდე ქართველი მკვლადანია სწავლანი. რაც დრო გადის, მით უფრო ეტანება სწავლას ქართველი მკვლადანი. უახლესად დაწესდა ქალაქის სოფლისა და ზღვისადაც შესამსწავლად გარგვლად ქართული ახანია, თუქამ სსკქის სოფ. მოკლად დიდის მტრებათ ქვეყანა და ქართულის ახანის გარგვლადს სულს უშვან.

გარკი აქმისა, რომ მკვლადანთა მათი მასწავლებლის ხელა შეუქმნა და, მათუბო სურდა ლექსებსა და ზღაპრებს გარდა, ხანდახან ასეთი წიგნებიც მიგაწავლიან, როგორც გეგუფის ტულისისა და სსკქისა. ამ წიგნის სახელია აქვრ მოსწავლეს ბეგრეველ გეგუფისათ, თუქამ თათი წიგნი თათლად არ უნახეთ. ქართულად ბეგების სახელია „გეგუფის ქართულა“ ხმარად გეგუფისათ, მის კითხვად უნდა, მაგამ მოკლადანს ერთად და უკრურობათ ასეთი წიგნისა აჯვალათ არ ეტანება, არ უაღვლავებ.

ზარსკვესი, 14 ივლისს, ენაღმთა ქმნაზედ, წყალბაში სოფლის სახლთან, პოლიციის მოხელე ატანაჩევი ნანა მოხელე ილია რიდი და მზევი მდღერობითის სსკქისა, ბავშვი ოლგის საბჭოთა ინსტრუქტორი იქნა გაგზავნილი.

22 ივლისიდან 1-ლი ივლისამდე ამ წელს აჯვალად ტულისის სკოლა აღმართა; ამათგან ერთი ოჯახის სახლით, მისსლ-ნარვე ფაღარათითა და ერთი მშვიდობით.

ნ ა რ ა რ ი ა

ქალაქ ლუგას მე ბასტაქე (ხარკოვი). გუშინდელმა სუბუდიდან მოსულმა დეპუტატმა სამუშაორო ამავე მოგვიტანა: ადგილობრივ ეურნალ-განვითობის მუშაობა მცირე წრეს კიდევ ერთი მოღვაწე მოაუტანა, სიყვალში იმსხვერპლი ილია ლუკას ძე ბახტაძე, აჭარის ქართულსა და რუსულს ლიტერატურაში „ხონელი“ ცნობილი.

ვისაცა ჩვენს ქურნალ-განვითობისათვის უდევრები ამ ბოლო თხუთმეტის წლის განმომავლობაში თავსუფრი, უმჯველი წიკათული და ცნობილი ექმნება განსვენებულის ხონელის კალმის ნაწარმოები. დასრულდა რა ექვსი კლასი ქუთაისის გიმნაზიაში, განსვენებული პეტრბურგის უნივერსიტეტში ორიოდ წელიწადს ლექციებს იმსწრა თავისუფლმსხვერპლად დაახლოვებით 1879-

1880 წლებში ჩამოვიდა ტულისს, სადაც იგი შეუერთდა, შეუკავშირდა ლიტერატურულს წრეს. ილია ლუკას ძე მე გვიყვარს 1886 წელს „ივერიის“ რედაქციაში, სადაც მიწვეული ვიყავი ქურნალის განვითად განსაკუთრებულად კარგად ცნობად და სხვა განსვენებულ ილია (როგორც ახანაგები ვესახლით) მუდმივ თანამშრომელთა რიცხვს ეკუთვნოდა განვითად არსებობის პირველ დღეებში.

აი, ამ დროიდან დაიწყო მუღივი შრომა და მოუხვეწა განსვენებულმა ილია ლუკას ძემ ჯერ ქართულსა და შემდეგ რუსულს ქურნალ-განვითობაში და კლამი არ გაუტლია ხელიდან უკანასკნელ ავსურობამდე, რომელმაც იმსხვერპლი კიდევ, ამ თხუთმეტის წლის განმომავლობაში იგი სუვეტოს თანამშრომელთა რიცხვს ეკუთვნოდა „ივერიისა“, „Новое Обозрение“-ს (სტუფიანისა და ნიკოლაის რედაქტორობის დროს), „Кавказ“-ის (მოლოულის დროს), „Кашин“-ის, მონაწილეობას იღებდა სატატო ქალაქების განვითადშიც, სადაც ურად საყურადღებო წ. რილეს ათავსება კავკასიის შესახებ, სწერდა აგრეთვე აწარმოებდა, რომელთა ნაწილი ამ დროინდელ წლის წინადაცნობებდაც კალკე წონად რუსულ ენაზედ, განვითადში მუშაობის დროს არც ერთი, მკეროდნად თუ სხვანგებოდ აღსანიშნავი, ამავე იმ გამოპარვითის ნიჭითა, მჭერლასა და სიტყვა მისთვის კლამს. რუსეთის შესანიშნავ მჭერლის შედარების გაცხებულ ითყანის-მცემელი, გემო-გაღებელი ნ. ნიკოლაის პუბლიცისტურ წერილებით, განსვენებული ილია ლუკას ძე ცხოვრების ჩარხის ტრიალის ერთს დროს კრებუში უნდა და იმის სწრაფსა, მახვილს ამ მჭერე კლამს არც ერთი ვარამი ცხოვრების ყოველ დღეში მიმდინარეობისა არ გამოაღწიო, რომ ასეთ თუ იგი, ვედა თუ კარვად არ აღეწინას.

განსვენებული იმ ხანას ეკუთვნის ჩვენის სალიტერატურო ცხოვრების, როდესაც ყოველ-დღეობა, დრო-გამოწმებითა გამოცემად, განვითადებულმა თხუთმეტის წლის ივერიის ეკრუბში განვითადს ხსენს ნარის შეთიანს და ქართველთა შორის რიხი და გასავლი მოიპოვა. იგი მემატანედ ჩაუტანა ჩვენს ცხოვრებას და მისი ჩარხის ყოველ-დღეობა ტრიალის ავკარგის მარგვენებულ-დამახასიათებლად გახდა. ყოველ-დღეობა მემატანეს შრომა და ლეწილი, წარსულის მემატანესთან შედარებით, რთულიც არის, ძნელიცა უნდა და უმაღლიცა უმაღლესიცა, თუ შეიძლება ასე ვთქვათ. მემატანე ასწერს იმას, რაც უცვე მისთვის წარსულია, რაც ხან და ეამ გადასულია და ამიტომ უფრო გულ-დასმულენია ანგარიშ-სასწავლი, შედარებით ავიდლო თანამოსაყურე და თვითის ავკარგი, ვითარცა უცვე მომხდარი, დასრულდებოდა—აღვლადღეობასათვისწინებელი, ხოლო ყოველ-დღეობა ქორეობის აღმნიშნული ანგარიშს უწყებს იმას, რაც მის თვალწინ ხდება და ტრიალებს, რაც მის წინაშე იხსება და იშობება, მამასადამე, რაც მის გულსა და სულს უფრო ძლიერად ხვდება; უფრო სხვანგებობად ავიდლო და ამოპარვებს. დი-

დი ალლო უნდა ჰქონდეს ადამიანს პუბლიცისტისა, რომ სათივეთვე დასაწყისშივე ცხოვრების მდინარეში გახა—ავაბა გაუყოს და კარგს—კარგებსა და თითოეულს თვის-თვისა შესაფერისი მსჯავრდასდოს.

რასაკვირველია, ასეთს გულის ძვერასა და მოძრაობაში ძნელია ადამიანმა თავისი კალმის ნაწარმოებს თათვის „მეც“ არ ჩაქსოვოს, თითონაც არ ჩაეთრევიოს და ამ ჩაქსოვება-მართრევიებას ზოგჯერ ძალა-უნებური, აუცილებელი და გონება-დაშლადარისა და შორსმხედრების კაცისათვის შესაძლებელია მისანიჭე და ავიდლო შესაძლო-მარი შეცდომა არ მოჰყვებს, სსს-წორი სამართლიანობის სჩქარებ მუშაობისა, ჯერ თვისს ავკარგი გამოუჩენლობად ცხოვრების ამა თუ იმ მოვლენისა მემატანეს ამ ან იმ მხარე არ გადაახნე-გადაახრევის, მაგრამ ნუ დაიუწყებთ, რომ ეს აუცილებელი მოვლენა ყოველ ასეთის შრომისა და რომ არასდენა არასოდელ მხოლოდ ის, ვინც არაფერს აეთებს...

უმაღლი და უმაღლურია ასეთი შრომა იმტომა, რომ დღის მოქალაქობარის მამკობას მოითხოვს, რადგან აეს ავი უნდა უწოდო და კარგს—კარგი მაშინ, როდესაც ეს ავკარგი, როგორც ვთქვამთ, ისევე, პირველად თვის არენს, თვის იღვამს და, მამასადამე, როდესაც ყოველი სიტყვა უფრო მწვედა ხვდება გულს და ღრმად ეტანება ლხვარად. ამიტომ ასეთს მემატანე მტერი უზრუნველდა და მოუხვეწა უფროსება. ვისაც მოუხვეწა სიტყვისა და მოქმედების, იმას მგაღწერს ვერას ამებებს, რადგან ყველს თავისი თავი და ნაშთმედარი ღამა. ზი და მშვენიერი ჰობია და კარგია კარვად აღნიშნვა მისგან დიდ სამახუარდ არ მიანიჩა, ხოლო ვისაც დაუწვენებს, იგი პირად მტრად გადაეღებება და არასოდეს იმისიკენ გულს აღარ მოიბრუნებს. თუ გავიხსენებთ იმასაც, რომ საზოგადოდ ამ ჩვენს დღეობის ცხოვრებაში საგებობი და სამახახო ბევრია და სსკქები და სალიდებელი—იშვიათი, აღვლილ წარმოვიდეთ, რა მოქალაქობარისი იმამაუც კითრია ვსეთის მოქმად, რომ მტერთა სიმრავლეს არ შეუშინდეს, იმას ყოველ-დღეობის სისინსა და კილოდა ღრქენას არ შეუდრეს და აეს, დღეობის მამაცად გაუმჯავლდეს.

უმაღლი და უმაღლურია ასეთი დღეობა იმტომა, რომ ლიტერატურის საგანმართო მას დიდი ძვეწი არ შეგვქვს, დროებითი და წარმავალი და საუკუნეთაგან ავიდლო დასავსეებელიც, თუქცა დიდად მაღლიანია ცხოვრების ყოველ დღეობა წერილობაში, მაგრამ ნუ დაივიწყებთ, რომ თვით საუკუნეც, ეს დახვებელი მრავალკეცა დღეობა, თვითა და წელთა, ასეთის წერილობისაგან არის შედლებული შენობას ვედავო, აღარ გვახსოვს ხოლმე ავურის დაწკობი კარობო, თუქცა გემარუებს სსოვინ, რომ სზირად ერთს მრუდელ დღეობას ავურს მოელო შენობა წამოუტყევი და უფარგის უქნა...

აი, ამ ძნელს, ამ რთულსა, უმაღლი და უმაღლურს შრომის წყვილად განსვენებული თხუთმეტის წლის გან-

მომავლობაში და ყველა მისი კალმის ნაწარმოების წამოთხველი ილიარებს, რომ იგი ლიტერატურის ერთი უნიჭურიც მუშაობანი იყრა, ნამდვილის პუბლიცისტის მაღლი დაწალილი. ამას შეუერთებო მისი მოქალაქობარისი მამკობა, პირდაპირობა, საბრძოლვად, ენა-მახვილად, ოლიონად წერა და ყველა დამეთანხმება, რომ დიდად დასალო-ნებელია განსვენებულის ლიტერატურულ მუშაობა წრიდან გამოკლება, დიდად დასალონებელია იმითთისაცა, რომელმაც იმის ლიტერატურულ მუშაობა წრიდან დაიღვეტა ითველებოდნე.

საუკუნოდ იყოს ხსენება შენი სიტყვების უდროოდ გამოსალო-ბული, სალიტერატურო ყანის ნიჭიერო მუშაო, დაუვიწყარო ილია... ა. ახანაოვი

უცხოეთი

ჩინეთი. სასაქმეოანი გულ-მოკენით ჰგზავნას ვასს ჩინეთსაგან. ამ დღეებში ხაყა ექვემსხვერპლს, საფრანგულად და ანგარიშგან გარე-პარტის მამკობას მოითხოვს, რადგან აეს ავი უნდა უწოდო და კარგს—კარგი მაშინ, როდესაც ეს ავკარგი, როგორც ვთქვამთ, ისევე, პირველად თვის არენს, თვის იღვამს და, მამასადამე, როდესაც ყოველი სიტყვა უფრო მწვედა ხვდება გულს და ღრმად ეტანება ლხვარად. ამიტომ ასეთს მემატანე მტერი უზრუნველდა და მოუხვეწა უფროსება. ვისაც მოუხვეწა სიტყვისა და მოქმედების, იმას მგაღწერს ვერას ამებებს, რადგან ყველს თავისი თავი და ნაშთმედარი ღამა. ზი და მშვენიერი ჰობია და კარგია კარვად აღნიშნვა მისგან დიდ სამახუარდ არ მიანიჩა, ხოლო ვისაც დაუწვენებს, იგი პირად მტრად გადაეღებება და არასოდეს იმისიკენ გულს აღარ მოიბრუნებს. თუ გავიხსენებთ იმასაც, რომ საზოგადოდ ამ ჩვენს დღეობის ცხოვრებაში საგებობი და სამახახო ბევრია და სსკქები და სალიდებელი—იშვიათი, აღვლილ წარმოვიდეთ, რა მოქალაქობარისი იმამაუც კითრია ვსეთის მოქმად, რომ მტერთა სიმრავლეს არ შეუშინდეს, იმას ყოველ-დღეობის სისინსა და კილოდა ღრქენას არ შეუდრეს და აეს, დღეობის მამაცად გაუმჯავლდეს.

თანდათან აჰარავება, რომ ჰეკანში გემანის კლამის გარდა არცერთა სხვა კლამი არ მოეგვარება და საზოგადოდ ის ვლექს-სოფლად ანა უოფელა ჰეკანში, რომელსაც მანათიდან მოსულ დაუქმებო იქვეყნება. სსკქისათვის მტრებში მყოფი მანათის საუღლავო მუშაობა დეპუტატებს, რომ ელქმები ბეგების უნებულები არიან, ბეგარგვითა ესლა ძაღანს ჰეგარას, რომ ასეთ უწინაურ ამბებს აგრელებდნენ და მთელ ეგრეობას მანებდნენ, ზოგა ამასამადა, რომ ეს პარტის აჯვრება ბის ბრავა იყო, ანა განვებ გაგრელებს ასეთი ხსენება, რომ ბათისა და ქალაქების თსაქია აქათა და დაქათათა.

ერთს გემანულ გახეთს დეპუტატობისებენ: მას წინად გარგვლებული ხს, რომ მანქანის მამკობად 100,000 კარვად შეიარაღებული მანქანა ვარს-კავა სდგასო, თანდათან მართლდება. მანქანა სასაქმეოეობას ვარა თათქისა სულ არა ჰქვთ. ამ ქმად ექ მხოლოდ 400 ინგლისელა და ფრანგულა ვარს-კავა და 1000 აავასუფელა მემარა. მხოლოდ მანქანის ნაყო-სადგურში სდგანან: 4 სამხარის გემი ახვალისა, 2 ახანაიას, ერთა გემანისა და ერთდგ აქე-რავისა.

ტან-მანას ბრძოლაში ჩინელებს სულ 80,000 კაცი ჰყოფიათ. ეს ვარა მშვერის თოყვით თოყვად მამარავებულა. ჰქმანათ იმითა სულ 18 ხარაზანი კარვამას და მამქმანას სსკქისა, ნაყოფი ამ ვარსას გემანულ და ინგლისელ ინსტრუქტორებს მარყო გაგრანთი. დამარგსებას შეუდგეს ვარა ტან-მანადან სსკქ და სსკქ მსარსას გახსნულა. ესად წარად-წარად რახებები ამ ვარსას ტან-მანას გარშეა არან თრემ დახასხვებულა, მაგრამ ამ ქალაქად გარგა მომარგათ. როგორც ამბობს, ეს რახებო იმდე-

